

Lijst industrieel erfgoed per gemeente

NIEUWEGEIN

Onderstaande lijst is een inventarisatie van industrieel erfgoed in de gemeente Nieuwegein. Het zijn locaties waar erfgoed van nijverheid en industrie, soms techniek, zichtbaar aanwezig zijn. Opmerkingen en aanvullingen zijn welkom. De lijst wordt van tijd tot tijd bijgewerkt, deze versie is van juni 2020.

- Bijzonder voor Nieuwegein is het ensemble van sluizencomplexen en het binnenvaartcentrum Vreeswijk, dateringen 1818, 1824, 1888, 1937. Sinds de aanleg van de Vaartsche Rijn, de verbinding van Utrecht met de Lek is er in Vreeswijk een eerste sluis. De plaats ontwikkeld zich tot een centrum voor de binnenvaart, met tagrijnzaken, een internaat voor schipperskinderen etc.. De Vaartsche Rijn is verbreed en tenslotte vervangen door het Merwedekanaal en deze door het Lekkanaal. Elk kanaal heeft zijn daarbij horende sluizen, resp. de Oude Sluizen, Koninginnensluizen en verderop de Plofsluis en de Zuidersluis en tenslotte in het Lekkanaal de Beatrixsluizen. Inmiddels zijn de Beatrixsluizen in 2018-2019 uitgebreid met een nieuwe en grotere 3e kolk.
- Ampèrebaan 4 en Groenendaal 6 - waterwinstation ir. Cornelis Biemond; waterinlaat, zuiveringsgebouwen en bassins tbv de drinkwaterwinning en zuivering uit oppervlaktewater voor het Waternet; fraai voorbeeld periode wederopbouw (1954 ev)
- Bedrijventerrein Laagraven-Liesbosch - tot ontwikkeling aanpalend aan het terrein van scheepswerf De Liesbosch en de A12; Jutphaas en Vreeswijk zijn in 1971 als groeikern aangewezen, overloopgebied voor wonen en werken, en gaan op in Nieuwegein; dit is gebied voor met name groothandel (1975 ev)
- Bedrijventerrein Het Klooster - tot ontwikkeling aanpalend aan bedrijfsvestigingen aan de Nijverheidsweg (Verlengde Wierselaan) te Vreeswijk; ontwikkeld om productiebedrijven plaats te bieden (1960, 1975 ev)
- Bedrijventerrein Plettenburg en De Wiers Zuid - tot ontwikkeling aanpalend aan de vestiging van SKF Jutphaas (vm Plettenburgerweg, nu Kelvinbaan en gesloopt in 2021); het bedrijventerrein diende om dienstverlening een locatie te geven; geleidelijk na 2009 door leegstand van kantoren gemengder gebied aan het worden met woningbouw (1970-1980)
- Brugwal 11 Jutphaas - zeepfabriek, diverse malen uitgebreid; fabrieksgebouwen met kenmerkende sproeitoren en opslagtanks; in 1932 gestart als de Nederlandsche Persil Mij NV op het terrein van N.V. Jutfaase Olieslagerij en Lijnkoekenfabriek Cockuyt; de fabrikantenwoning is in 2017 gesloopt (1932 e.v.)
- Doorslag 1 - hulpwarmtecentrale stadsverwarming met opslagtanks en hoge schoorsteen; vm Pegus, later NUON en nu Eneco (1980)
- Emmabrug of Hoge Brug - een dubbele ijzeren ophaalbrug rm over de Koninginnensluizen Merwedekanaal, verbinding Handelskade en Molenstraat Vreeswijk; vervaardigd door ijzergieterij Van Dorsser & Ter Horst Dordrecht; het tweede zuidelijke stel is gesloopt en vervangen door de Wilhelminabrug (1885-1890)
- Frederiksoord Vreeswijk - Rijkshulpschutsluis rm, kleinere sluis naast de Oude Sluis; spuisluis Lekdijk (1818)
- Galvanibaan 12 Plettenburg - fabriek met kantoor en distributie; gebouwd als koekjesfabriek ter vervanging van de Handelskamer (H.A.K.A.) vh Kanaalweg 19; nu biscuitsfabriek Pally (1986)
- Geinoord 10 - Oudegeinse molen rm, tot 1955 afwatering polder Oudegein en in 2003 op deze plaats opgebouwd; oorspronkelijke locatie: Vreeswijksche Straatweg 1-3 met de vm onderbouw en het waterrad; er zijn plannen voor een maalvaardige functie (1666-2003)

Lijst industrieel erfgoed per gemeente

vervolg Nieuwegein blad 2 van 4

- Geinoord 71 (was IJsselsteinseweg 35) - brugwachterswoning bij vm ophaalbrug over de De Doorslag (zj)
- Handelskade 14 Vreeswijk - vm tagrijnzaak, het pand is sterk verbouwd; nu bergplaats en bovenhuis (1928)
- Handelskade 36 Vreeswijk - twee houten bedrijfsloodsen (1925-1928)
- Handelskade 39-40 Vreeswijk - tagrijnzaak, een tagrijn was een handelaar in scheepsbenodigdheden; sinds 1900 op dit adres, o.a. zeilmakerij en tuigerij (1894)
- Handelskade 78 Vreeswijk - tagrijnzaak, het pand is sterk verbouwd (1924)
- Handelskade 79 Vreeswijk - bedrijfsloods en garage, oorspronkelijk voor een transportbedrijf (ca 1955)
- Heemstederbrug - inundatiewerk ofwel vm plofsluis; bakken met puin en zand, afmetingen 40 x 70 m en 8,5 m hoog en 6 m boven het waterniveau, ontwerp Ir. J.P. Jitta, in het Lekkanaaldijk Jutphaas; door verbreding en omlegging van het Lekkanaal in 1982 de functie verloren; als fietsbrug met de aangelegde Nieuwe Heemstedsebrug in 2015 in gebruik genomen; vm depots in gebruik als schietbaan (1940)
- Herenstraat 29 en 30 Jutphaas (Molensteeg) - bedrijfspand van een vm bakkerij; tot 1680 de locatie van een molen; nu drukkerij (ca 1910-1930)
- Herenstraat 31 Jutphaas - vm hulppostkantoor tot 1963; nu woonhuis (ca 1920)
- Herenstraat 32 Jutphaas - vm garage Tram en Bargedienst Utrecht-Vreeswijk met woonhuis, later autobus De Twee Provinciën; achter de poort een doorgang naar een bedrijfsgebouw en toegang Molensteeg; poorttoegang, bovenhuis en bedrijfsruimte achter (ca 1910-1930)
- Herenstraat 48 Jutphaas - vm hoefsmederij met woning rm, fam Veldhuizen vanaf 1903 voor al het smidswerk (1800-1825)
- Herenstraat 62-63 Jutphaas - bedrijfspand met drie grote inrijdeuren, waarvan één gewijzigd, recentere achterbouw; nu appartementen (1906-1930)
- Herenstraat 71a Jutphaas - stoomkorenmolen De Batavier rm met aanbouwen, tot 1915 op stoomkracht en later o.a. dieselmotor Deutz; in bedrijf tot 1962; nu woonhuis (1888)
- Herenstraat 73-74 Jutphaas - huis 'De Doorslag' rm, vm logement, herberg en tolgaarderswoning van een tolbrug; nu dubbel woonhuis (tweede helft 17e eeuw)
- Herenstraat 75-76 Jutphaas - bedrijfspand, periode horend bij logement 'De Doorslag'; nu kantoor (1931)
- Herenstraat 77 Jutphaas - brug- en sluiswachterswoning iov RWS (1909)
- Herenstraat thv 77 en Brugwal - schutsluis gm in de Doorslag, een kanaal tussen de Vaartsche Rijn en de Hollandsche IJssel; in 1895 is de sluis grotendeels vernieuwd, na 1978 buiten gebruik (1671, 1895)
- Herenstraat 90A Jutphaas- transformatorhuis, zgn tentdakhuisje (zj)
- Herenstraat 108 Jutphaas - vm fabriekshal Gebr. Van Bentum constructies en stalen ramen, constructiehal, werkplaatsen en kantoor; wachtend op herbestemming (1923-2013)
- Hildo Kropstraat 1-9 - bedrijfsgebouwen, bedoeld als bedrijfsverzamelcomplex; nu retailfunctie (medio 1960)
- Hildo Kropstraat 35 - bedrijfsgebouwen, vm machine- en apparatenfabriek; gerenoveerd in 2007, nu bedrijfsverzamelgebouw (1963, 2007)
- Hollandhaven 1 (vm Nijverheidsweg, verlengde Wierselaan) - overslag, distributie en bewerken van constructiestaal Vlietjonge Staalhandel; grote hallen met bovenkranen en laad- en loskade (1962)

Lijst industrieel erfgoed per gemeente

vervolg Nieuwegein blad 3 van 4

- Hooglandse Jaagpad 1-5 - complex vm gemeentewaterleiding en gasbedrijf IJsselstein; er staan nog de watertoren en een vm directeurswoning, ontwerp toren van F.J. Stulemeyer & cc. met opbouw uit prefab betonblokken, een systeem van de Belg Dumas; de IJsselsteinse gasfabriek en gashouder uit 1911 zijn eerder gesloopt; een filtergebouw uit 1937 en dienstgebouw waterleiding uit 1911 zijn in 2019 gesloopt (1911)
- Industrieweg 2A De Wiers - bedrijfspand in gebruik als reparatiewerkplaats met bedrijfswoning (1965)
- Julianaweg 2 hoek Koninginnenlaan Vreeswijk- vm tagrijnzaak (zj)
- Julianaweg 10-16 Vreeswijk - woon- en bedrijfspand, ook brandweergarage geweest (1925)
- Julianaweg 22-26 Vreeswijk - panden met werkplaats en bovenwoning; nu woonhuizen met inpandige garage of bergruimte en een kantoor met bovenwoning (1922-1930)
- Jutphasebrug - vaste stalen boogbrug voor het verkeer over het Amsterdam-Rijnkanaal kanaal, verbinding Taludweg en Europalaan; in 1977 verbreed met fietspaden; renovatie in 2014 (1936-1977)
- Jutphasespoorbrug - een trambrug voor twee tramlijnen over het Amsterdam-Rijnkanaal in de sneltramlijn Utrecht-Nieuwegein; type tuibrug met 2 pylonen en elk twee tuien van samengestelde stalen kokers (1979-1982)
- Koninginnenlaan 24-26 - sluiswachterswoningen rm Koninginnensluis, nog een blokje gespaard, naaststaande zijn vervangen door nieuwbouw (1886, 1929)
- Koninginnensluis Vreeswijk - sluiscomplex rm, twee sluisdommen achter elkaar in het Merwedekanaal; officiële opening in 1892 door koningin-regentes Emma en koningin Wilhelmina; oorspronkelijke houten deuren vervangen door staal; bijbehorend de Emmabrug en sluiswachterswoningen (1882-1886)
- Koninginnensluis 1-7 Vreeswijk - dienstwoningen sluis (1910-1929)
- Kruidlerlaan 7A - telefooncentrale KPN (medio 1970 ev)
- Lekboulevard 4-8 Vreeswijk - rij van 3 vm dienstwoningen van Rijkswaterstaat (1911)
- Lekboulevard of Handelskade Vreeswijk - schotbalkenloods behorende bij de Koninginnensluis (zj)
- Liesbosch en Ringwade - waterlocatie van de vm Scheepswerf en Machinefabriek De Liesbosch en later daarbij Beton- en Spanbetonfabriek De Liesbosch; de scheepswerf maakte voornamelijk baggermaterieel, o.a. voor Ballast Nedam tot de sluiting in 1983, terrein herontwikkeld voor kantoor- en handelsfunctie; de haven is het enige restant (1934-1996)
- Molenbrug of Grote Brug - ophaalbrug over de Oude Sluis, verbinding Molenstraat en Lekstraat (1879)
- Oranjebrug - ophaalbrug over de Vaartsche Rijn, verbinding Koninginnenlaan en Oranjestraat Vreeswijk; voorbeeld wederopbouw met aanleg nieuwe woonwijken andere zijde Vaartsche Rijn (1956)
- Oude Sluis Vreeswijk - sluiscomplex rm van een dubbele schutsluis, de Vaartse- of Oude Sluis, verbinding Vaartsche Rijn met de Lek; de locatie kende vele voorgangers sinds 1373 en een eerste stenen sluis rond 1480; huidige waterkering en doorlaat naar een ontwerp van Jan Blanken (1821-1824)
- Oude Sluis Vreeswijk - het Kippenbruggetje of Kleine Brug (1824)
- Oude Sluis Lekdijk Vreeswijk - schotbalkenloods gm en ook regelapparatuur inlaat Utrechtse Grachten (voor 1876)
- Oude Sluis 12 Vreeswijk - schotbalkenloods rm (1e kwart 19e eeuw)
- Oude Sluis 13 Vreeswijk - sluismeesterswoning rm (1e helft 19e eeuw)

Lijst industrieel erfgoed per gemeente

vervolg Nieuwegein blad 4 van 4

- Prins Clausstraat 2-52 Vreeswijk - vm school rm, oude locatie van de Chr. School voor schipperkinderen met internaat 'Prins Hendrik'; in 1995 herbestemd voor appartementen en ateliers (1915, 1995)
- Prins Hendriklaan 11 en 12 Vreeswijk - twee woonhuizen rm; vm directeurswoning Schippersinternaat resp. directeurswoning bij de School (1915 en 1921)
- Prins Hendriklaan 30 Vreeswijk - bedrijfspand met woning (zj)
- Prinses Beatrixsluis (adres Waterliniedok) - dubbele schutsluis rm in het Lekkanaal verbinding met de Lek, met heftorens, overbrugging, kazematten, remmingwerken, deurenbergplaats, verkeersbrug, wachtgebouwtjes, dienstwoningen (3 behouden gebleven voor sluisbediening) en nog originele aanvaarpalen van prefab beton; ontwerp Ir. J.P. Jitta en L.S.P. Scheffer; het complex heeft twee parallelle sluisen bediend met stalen hefdeuren, beiden met een lengte van 225 meter en een breedte van 18 meter; een derde sluis in in 2019 opengesteld (1938)
- Raadhuisplein 9 - vm sluiswachtershuis gm Oude Sluis van de gemeente Utrecht en later ook politiepost en arrestantenverblijf; huidig gebruik een kapperszaak (1915-1929)
- Rijksstraatweg, in 1813 gepland als de Route National 2, de straatweg tussen Amsterdam en Parijs en in de Provincie Utrecht van Abcoude naar Vianen; in Nieuwegein via de Vaartsche Rijn - Herenstraat Jutphaas naar de Vreeswijkse Straatweg over het Henkel terrein; bij Vreeswijk eerst met veer, tussen 1840 en 1936 met een drijvende brug, de Schipbrug
- Rond het Fort ong - Fort Jutphaas, voorbeelden bovengrondse houten telefoonpalen (zj)
- Rond het Fort 16-18 - vm brugwachterswoningen vm Rijnhuizerbrug Rijkswaterstaat (1911)
- Rond het Fort 20 - vm woning brugwachtersknecht vm Rijnhuizerbrug Rijkswaterstaat; nu woonhuis (1907)
- Schalkwijkse Wetering hoek Sluispad - schutsluis rm; in 2017 ca 120 m verplaatst voor verbreding van het Lekkanaal tbv 3e kolk Beatrixsluis; na herplaatsing aan alle! zijden te bewonderen (1935, 2017)
- Schipbrughaven thv Lekboulevard 20 Vreeswijk - gegraven voor winterberging vm schipbrug (1840)
- Spuisluis 11 - vm schuur tbv de sluis (1879)
- Stormerdijkstraat e.o. Jutphaas - arbeiderswijk met tuindorpopzet iov Woningbouwvereniging Jutphaas (1921)
- Wierselaan 113 - scheepswerf en machinewerkplaats; sloopshelling, werkplaatsen voor staalwerk, machinale houtbewerking en een motorenwerkplaats; opgericht als Machinefabriek 'De Wiers', onderdeel van Stoombootdienst "De Keulsche Vaart", vervolgens N.V. Scheepswerf & Machinefabriek Van Zutphen, toen Buitenweg en nu Stichting Museumwerf Vreeswijk (1893-1952)
- Veerweg IJsseldam - grenspalen Lekdijk Bovendams en Lekdijk Benedendams (net ten westen Lekbrug)
- Wilhelminabrug of Lage Brug - basculebrug over het Merwedekanaal, verbinding Handelskade en Koninginnenlaan Vreeswijk; van oorsprong lag op deze locatie een tweelingbrug identiek aan de Emmabrug, de bruggen van de Koninginnensluis (1959)
- Zuidersluis ong - schutsluis in de Vaartsche Rijn, met dienstwoningen; door een ander waterpeil in het Amsterdam-Rijnkanaal noodzakelijk geworden; nabij een klassieke hijsarm (1935)